

Aune Karppisen postilaatikolta on 25 autiota kilometriä pirttiin

Rauha lueskella,
hoitaa kasvimaata
ja olla Ellun kaveri

Aune Karppisen pirtti ja pihapiiri kertovat, että maailmassa on vielä kohdallaan olevia kolkkia.

– On rauha lueskella, hoitaa kasvimaata ja olla Ellun kaveri.

Aune Karppinen luettelee Luurojokivarressa asumisensa hyvät puolet.

Huonojakin puolia on, mutta haastattelijan pitää miltei patistella ne esille.

– En kehtaa aina vaivata lapsia kuljettajiksi, vaikka aina he ovat hakeneet ja tuoneet takaisin, kun olen pyytänyt.

Erytisesti Aune Karppista harmittaa se, että hän ei pääse käymään kirkonkylässä läheskään joka maanantai. Siellä on silloin Sodankylän Eläkeläisten kerhopäivä ja kuntojumppa.

Suomalainen maaseutu jaotellaan tilastoissa, tutkimuksissa, kehittämissuunnitelmissa ja muissa asiakirjoissa kolmeen lohkoon: kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Aikaisemmin viimeistä luokkaa kutsuttiin syrjäiseksi maaseuduksi.

Aune Karppisen asuinympäristö on aivan varmasti harvaan asuttua maaseutua. Syrjäiseksikin sitä voi kutsua. Kun yleinen pikitie loppuu Moskuvaaran kylän jälkeen ja yksityinen, kapea ja kevätkesällä kuoppainen soratie alkaa, on matkaa vielä 25 kilometriä. Aune Karppisen talo on tienvarren ensimmäinen ympärivuoden asuttu talo.

Aikaisemmin tieltä lähtee muutama kapea pisto jokirantaan kesämökeille, mutta harvassa ovat nekin. Tienvarren ainoa naapuri on vielä vähän etäämpänä, yksineläjä siinäkin pirtissä.

Postilaitoksen viisaus

Moskuvaaran takarinne, Sodankylästä katsottuna, on myös paikka, johon postin palvelu yltää. Aune Karppisen postilaatikon ja pirtin oven välimatka on siis 25 kilometriä. Samanaamuinen lehti ei ole aamukahvikaveri, ei aina samanviikkoinenkaan. Kunnan järjestämä asiointikuljetus on vain kerran viikossa, torstaisin, ja silloin Aune Karppinen voi ottaa kotimatalla postin mukaansa.

– Tosin posti kulkee nyt joskus useammin kuin silloin, kun minä itse sitä kannoin kerran viikossa. Nyt saattavat kalamiehet ja Kotasuvannon poromiehet tuoda postin pistäytyessään.

Elämä on täynnä kummallisia käännteitä. Kun Luurojokivarteen saatiin tie, Könkäänharjuntie, sanoi posti irti monivuotisen postinkantajansa, joka ajatteli, että nyt matka olisi helpompi taittaa, soratietä pitkin.

– Siihen tuli autoposti ja kolme miestä. Halvemmaksi minä olisin kyllä postille tullut.

Niinhan siinä kävi, että tällaisella talouviisaudella siunattu Suomen postilaitos joutui lopulta lopettamaan koko postinkuljetuk-

sen Könkäänharjuun.

Maailma oikeassa asennossa

Satavuotiaan pirtin hirsiseinien rauhassa on hyvä olla. Pirtti ja joelta nouseva laaja pihapiiri harmaantuneine hirsirakennuksineen herättävät kävijässä tunteen, että maailma on joltakin kulmaltaan vielä oikeassa asennossa, sellaisessa jossa sen pitäisi olla muiltakin kulmiltaan.

Täällä voi kertoa tien varrella näkemisiään koppeloiden määrän – ne ovat viime vuosina lisääntyneet. Satunnaisen kävijän kolme koppeloa kalpenee Aune Karppisen laske- man kolmentoista rinnalla. Sitäkin saattaa kummastella, missä metsot piileskelevät:

niitä ei näe juuri muita kuin Moskuvaaran vanhan metsoukon.

Voi myös katsoa maailman menoa hieman etäämmältä. Se ei näytä hyvältä: niille annetaan, joilla on jo ennestään, niiltä otetaan, joilla on vähän.

– Turvallisemmaksi minä täällä koen oloni kuin taajamissa. Täällä kaikki on tuttua, tiedän asioiden ja esineiden paikat. Olen päättänyt, että niin kauan asun täällä kuin suinkin pystyn. Sitten saavat lapset viedä Hannunkartanoon.

Kotoinen, tuttu ja turvallinen on Luurojokivarren kenttä ja koti. Aune Karppinen on myös laskeskellut, että hän ei taitaisi tulla pienellä eläkkeellä toimeen kyläpaikassa.

– Vaikka toisaalta, kyllähän tässäkin on kulunsa. Poltto- ja hoitoöljyt aggregaattiin-

kin maksavat aimo summan, saati sitten varaosat.

Nyt aggregaatti on hiljaa. Sen akuissa on vielä virtaa.

Miksi tarjottujakaan palveluja ei käytetä?

Hannunkartano on Sodankylän Vanhustenkotiyhdistyksen ylläpitämä vanhainkoti. Sen yhteydessä toimiva avopalvelukeskus on jo tuttu Aune Karppiselle. Talviaikaan syrjäkylän ikäihmisillä on noin kerran kuukaudessa mahdollisuus päästä päiväksi avopalvelukeskukseen ja käyttää sen tarjoamia palveluja, kuten jalka- ja muita hoitoja.

Vilma Kauppinen henkireikiä ovat käsityöt, marjastus ja kalastus. Metsissä hän liikkuu mönkijällä, talvella moottorikelkalla.

Suvantokummun kesä on ihana, talvi pitkä, pimeä ja ahdistava

– Sitä ihmettelen, että kaikki eivät käytä hyväkseen näitä palveluja, kun vielä tarjotaan kyytikin. On niin vapauttavaa, kun ei tarvitse pyytää ketään erikseen kuljettamaan.

Yksi vastaus kysymykseen on outouden tunne, ujous Sen on huomannut myös Sodankylän Eläkeläisten matkavastaava Elsa Uusitalo. Hän kuljettaa vapaaehtoistyönä ja ystäväpalveluna syrjäkylien eläkeläisiä poikansa taksilla Hannunkartanoon ja myös hoitaa heitä siellä, kylvettääkin tarvittaessa. Ikäihmiset tuntevat hyvcin Uusitalon, joka työskenteli ennen eläkkeelle jäämistä kotiaavustajana.

Vielä odottaa Kaukaiset paviljongit

Aune Karppinen on asunut yksin, tai siis Ellun kanssa, suurimman osan viimeisistä kolmesta–neljästä vuodesta. Silloin kotipirtistä lähti nuorin poika, joka löysi elämäkumppanin Lokasta. Leskeksi Aune Karppinen oli jäänyt kuusi vuotta aikaisemmin.

– Kun lopetin karjanpidon ja jäin eläkkeelle, niin se oli vapauttavaa. Työ oli kovaa jo aikasemminkin, mutta silloin olin sentään nuori. Viimeisiltä vuosilta on jäänyt miltei painajaisena mieleen jäätyneiden pyöröpaalien hakaaminen kirveellä. Se oli minun tehtävä jo ennen miehen kuolemaa, sillä hän sairastui vakavasti ja kuolikin sitten syöpään.

Aune Karppinen nauttii erityisesti vapaudesta ja rauhasta lukea. Nuorempana rauhaa ei ollut, kun oli karja ja kun oli lisätienestän saamiseksi kuljettettava posti, paistettava leipäjuustot, kirmuttava voit ja järjestettävä niiden myynti.

Aune nauraa polttaneensa monet juustot, kun ei malttanut olla luke-matta ja leipäjuustojen paistamiseen käytetty liesi oli rakennuksen toises-päässä.

– Se oli niin kiireistä aikaa, että kirjatkun oli luettava Valittujen palojen lyhennöksiä. Nyt voi tarttua pak-suunkin kirjaan rauhallisin mielin.

Kirjahyllyssä odottaa myös Kaukaiset paviljongit. Se on kulkenut mukana nuoruudesta, jolloin Aune Karppinen luki sen ensimmäisen kerran. Nyt sen voisi lukea toistamiseen ja maistella, miltä se nyt tuntuu.

Elluko? Ellu on kymmenvuotias reipas pystykorva.

PEKKA ISAKSSON

Kylän nimi on kaunis: Suvantokumpu. Se on enne. Sitä se on ainakin Vilma Kauppinen.

– Täällä on kesä: marjat, kukat, kalat, hän vastaa kysymykseen, kuinka sie-tää yksin asumista lappi-laisessa syrjäkylässä.

Talvi on ahdistava. Vilma Kauppinen sanoo ajatelleensa useasti, että hänkin taitaa lähteä kirkonkylään, jos poika ei ole kotona ja tukena.

Pitkiä jaksoja yksi Vilma Kauppinen maailmaan saattamasta kymmenesä lapsesta asuikin äitinsä kanssa Suvantokummussa.

– Mutta ei aina, koska silloin on lähde-tävä, kun työtä tarjotaan muualta.

– Talvi yksin on ankea ja turvatonkin, pitkä pimeä kausi eikä voi juuri sanaa vaihtaa.

Kohta vain tauluissa

Suvantokumpu on tyypillinen asutuskylä, joita syntyi sodan jälkeen ja aina 1960-luvulla asti. Pistotie Sodankylän–Kittilän maantieltä korpeen, Sodankylän kirkolle matkaa 40 kilometriä, lähimpään vanhaan kylään, Jeesiöön 10 kilometriä, kymmenkunta asutustilaa pistotien päässä, kovalla työllä raivatut pellot, miehet osan ajasta töissä savotoilla ja uitossa, naiset kotona hoitamassa pienehköä karjaa ja tilaa – ja lapsia: työtä ja toivoa, että ainakin lapsilla on helpompaa.

Elämä oli hyvää, mutta lempeää se ei ollut. – Niin kauan oli hyvä, kun mies eli. Meillä oli oikein hyvä olla, hän oli iloluonteinen mies.

Iloluonteinen ja monessa taitava. Vilma Kauppinen esittelee ylpeämä miehensä maalauksia

Asustilojen navetat ovat hiljenneet, kylät autioituneet.

ja piirustuksia. Senkin tämä taisi, kuvata lappilaisen kylän elämän kankaille ja lehtiöihin.

Muualla se onkin kohta harvinaista. Kylät, sekä sodanjälkeiset asutuskylät että vanhat järvikylät, ovat hiljenneet ja hiljetessään ikään-tyneet. Ensin lopetettiin maidon vastaanotto pientiloilta, sitten lakkautettiin koulu, lopetettiin myymälä, karsittiin postitoimisto.

– Myymäläauto lakkasi kulkemasta viime syksynä. Tämän vuoden alussa lopetettiin postin kuljettaminen lauantaia ja sunnuntaina, Vilma Kauppinen täydentää listan.

Ensimmäiset lähtivät 1960-luvulla suuressa muuttoaallossa Volvon kokoonpanolinjoille Gävleen, Kramforsin metsätyömaille ja NSC:n massa- ja paperitehtaille.

Harva nuorista on voinut jäädä, vielä harvempi palannut. Suvantokummun taloista vain yhteen löytyi jatkaja. Vilma Kauppinen naapuri kasvattaa lihakarjaa, mullikoita.

Yhä harvinaisemmiksi käyneiden viljelystilojen rinnalle kyliin ovat jääneet ikääntyvien pariskuntien ja leskien asumattomat talot. Viimeiseksi jäävät naiset.

Yksin eläminen vaatii hyvää terveyttä, moni-

taitoisuutta ja suunnitelmallisuutta. Vaikka kesä on muuten helpompi, se on asioilla käymisen kannalta hankalampi kuin talvi.

– Talvella kulkee edes koulukyyti, jossa pääsee kirkonkylään. Mutta aikaa se ottaa: aamulla on lähde-tävä kello 8 ja vasta iltapäivällä kello 16 pääsee takaisin.

Vilma Kauppinen kulkee sitkeästi Sodankylän Eläkeläisten kerhossa joka maanantai, vaikka siihen menee koko päivä, Kerho on yksi välttämättömistä henkirei-istä. Muut ovat käsi-työt ja luonto.

– Kesäkaudet liikun luonnossa, poimin marjat ja kalastelen. Talvisinkin käyn pilkillä, kun mies oli kalamies ja opetti minutkin kalastamaan.

Marjassa Kauppinen kulkee monesti mönkijällä, talvikalassa moottorikelkalla.

Liikkuminen vaatii suunnittelua

Sodankylän kunta on helpottanut suvanto-kumpulaisten asioimismatkoja.

–Saamme käydä kerran viikossa, perjantaisin, Sodankylässä niin, että lähdemme aamulla koulukyytiin mukana, palaamme puolenpäivän linja-autolla Vaalajärvelle parinkymmenen kilometrin päähän ja tulemme loppumatkan taksilla.

Toinenkin mahdollisuus liikkumiseen on. Kittilän linja-auto käy koukkaamassa pistotien, jos muistaa soittaa liikennöitsijälle viimeistään edellisenä päivänä.

Vastavuoroinen naapuriapukin auttaa. Joskus saa kyydin, joskus voi pyytää tuomaan kirkolta jotakin tai toimittaa jonkin asian jonkun toisen puolesta.

– Mitään muuta en ole katunut kuin sitä, etten ajanut korttia silloin, kun muisti oli terävä ja olisin selvinnyt kirjallisista kokeista. Mutta silloin piha oli täynnä lasten autoja, enkä tullut ajatelleeksi, että vielä minä tässä yksin istun. (PI)